

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВСП «ЕКОНОМІКО-ПРАВНИЧИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
ЗАПОРІЗЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор

Олена ГРИБАНОВА

«28» вересня 2024

ЕКОНОМІКА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки фахових молодших бакалаврів

галузі знань: 23 соціальна робота

спеціальності: 231 соціальна робота

освітньо-професійної програми: соціальна робота

Укладач Марина НОТАНОВА

Обговорено та ухвалено
на засіданні циклової комісії соціальної
роботи, педагогіки та адвокатури
Протокол № 1 від «28» серпня 2024

Голова ЦК Олена МАЛОВІЧКО
(підпис) (ім'я, прізвище)

Ухвалено методичною радою коледжу

Протокол № 1 від «18» вересня 2024
Заступник директора з НМР

Альона ХОДАКОВСЬКА
(підпис)

2024 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо- професійний ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма здобуття освіти
Кількість кредитів – 3	Галузь знань <u>23 – соціальна робота</u> (шифр і назва)	<i>нормативна</i>
Розділів – 2	Спеціальність <u>231- соціальна робота</u> (шифр і назва)	Рік підготовки: 3
Загальна кількість годин - 90		5-й сем.
		Лекції
Тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття освіти: – 3 год.	Освітньо-професійна програма <u>соціальна робота</u> (якщо програм декілька, вписати назви усіх програм)	14 год.
		Практичні, семінарські
	Освітньо-професійний ступінь: фаховий молодший бакалавр	24 год.
		Лабораторні
		Самостійна робота
		52 год.
		Вид контролю: екзамен

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Економіка соціальної роботи» є формування знань про економічні аспекти соціальної роботи для використання їх у практичній діяльності щодо виявлення потреб населення у соціальних послугах та вибору шляхів і методів подолання соціальних проблем конкретних споживачів соціальних послуг.

Основними завданнями вивчення дисципліни є: засвоєння теоретико-методологічних засад економіки соціальної роботи; ознайомлення студентів із суспільним виробництвом та його структурою, господарським устроєм і типами економічних систем, ринковою економікою і роллю держави в ній, соціальним механізмом розвитку економіки, взаємозв'язком економічної і соціальної сфер життя суспільства; формування уявлень студентів про основи економіки соціальної сфери, про соціальну політику як основу соціального розвитку, стан добробуту населення в Україні, економічний статус як фактор диференціації в соціальній роботі, про систему соціального захисту населення в Україні, економіку охорони здоров'я, освіти, економічну ефективність соціальної роботи.

У разі успішного завершення курсу здобувач освіти набуває **програмні компетентності (з ОПП):**

ЗК 5. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 10. Здатність до виявлення та вирішення проблем.

СК 5. Здатність виявляти потреби населення у соціальних послугах.

СК 7. Здатність визначати шляхи подолання соціальних проблем і знаходити ефективні методи їх вирішення.

СК 16. Здатність виявляти і залучати ресурси особистості, соціальної групи та громади для виконання завдань професійної діяльності.

Програмні результати навчання, які досягаються за допомогою вивчення дисципліни (з ОПП):

РН 1. Здійснювати пошук, аналіз і оброблення інформації для розв'язання професійних завдань.

РН 11. Аргументувати шляхи подолання проблем та обирати методи їх вирішення.

РН 12. Знаходити рішення для покращення соціального добробуту та соціальної безпеки громадян.

Міждисциплінарні зв'язки.

Навчальна дисципліна «Економіка соціальної роботи» пов'язана з такою дисципліною як «Економічна теорія».

3. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Теоретико-методологічні засади економіки соціальної роботи

Тема 1. Вступ до курсу «Економіка соціальної роботи»

Поняття економіки соціальної роботи. Зміст понять «економіка», «ринкова економіка», «економіка соціальної роботи». Виробництво матеріальних і нематеріальних благ. Методи економіки соціальної роботи. Соціально-економічні методи досягнення соціальних цілей. Метод встановлення системи мінімальних соціально-економічних гарантій. Метод нормативного аналізу. Основні функції соціальної роботи (пізнавальна, методологічна, практична). Економічна функція соціальної роботи. Завдання курсу «Економіка соціальної роботи».

Тема 2. Соціальний механізм розвитку економіки

Зміст поняття «соціальний механізм розвитку економіки». Соціально-економічні потреби та інтереси соціальних груп як рушійна сила соціального механізму розвитку економіки. Економічний розвиток соціуму як результат діяльності соціальних груп під впливом соціальних регуляторів та органів управління. Вертикальний зріз соціального механізму розвитку економіки. Горизонтальний зріз соціального механізму розвитку економіки. Економічна поведінка суб'єктів. Дистрибутивна економічна поведінка та її різновиди (господарська, агентська, функціональна моделі). Виробнича поведінка.

Обмінна поведінка. Споживча поведінка. Потреби як об'єктивна основа економічної поведінки людини.

Тема 3. Соціальна політика та система соціального захисту населення

Поняття соціальної політики. Зміст понять «система соціального захисту населення». Суб'єкти формування державної політики. Основні етапи формування державної політики. Система та змістове наповнення актів, що визначають державну політику. Нові категорії бенефіціарів: внутрішньо-переміщені особи (ВПО), ветерани війни та члени їх сімей, члени сімей загиблих (померлих).

Тема 4. Економічний простір соціальної роботи

Поняття і сутність економічного простору соціальної роботи. Загальна характеристика структури і основні функції економічного простору соціальної роботи. Економічний потенціал соціальної сфери та його роль у задоволенні потреб суб'єктів соціальної роботи (особистості, сім'ї, колективу, групи) відповідно до науково обґрунтованих нормативів. Рівні економічної взаємодії органів і установ соціальної роботи та соціальної сфери в цілому, що забезпечують громадську життєдіяльність. Економічні зв'язки і взаємовідносини між різними суспільними суб'єктами соціальної сфери.

Тема 5. Матеріальний добробут населення як фактор розвитку суспільства

Зміст поняття «добробут». Феномен добробуту та зміст поняття, що його позначає. Основні складові компоненти добробуту. Вимірювання рівня та якості життя. Зміст понять «рівень життя населення» та «якість життя». Методичні підходи до вимірювання якості життя людини: концепція суб'єктивного добробуту; концепція рівних можливостей; концепція справедливого розподілу. Гендерні аспекти: домашнє насильство (ДН) та сексуальне насильство пов'язане з конфліктом (СНПК). Торгівля людьми. Всеукраїнська програма ментального здоров'я «Ти як?».

Тема 6. Стан добробуту населення в Україні

Характеристика добробуту населення України. Ступінь нерівності розподілу доходів (багатства) між людьми. Купівельна спроможність громадян та населення. Співвідношення місячного доходу та прожиткового мінімуму. Наявність товарів тривалого користування на 100 домогосподарств. Співвідношення доходів багатих і бідних громадян в Україні. Соціальна структура населення та розподіл національного багатства.

Тема 7. Основні державні соціальні гарантії та виплати різним верствам населення

Державні соціальні стандарти, гарантії, забезпечення (виплати). Класифікація соціальних нормативів за характером задоволення соціальних

потреб та за рівнем задоволення цих потреб. Державний класифікатор соціальних стандартів і нормативів. Соціальне забезпечення.

Розділ 2. Основи економіки соціальної сфери

Тема 8. Взаємозв'язок економічної і соціальної сфер життя суспільства

Особливості економічної та соціальної сфер суспільства. Зміст понять «економічна сфера» і «соціальна сфера». Соціально-економічні процеси та включеність в них людини. Соціальні функції економіки. Роль економіки у формуванні нових соціальних процесів. Економічна політика держави.

Поняття «соціальне ринкове господарство», «економічна політика» і «держава добробуту». Специфіка регламентованого (диригованого) господарства. Соціальні цілі економічної політики держави. Соціальна політика держави. Зміст поняття соціальна політика. Мета соціальної політики. Основні напрямки сучасної соціальної політики держави. Залежність соціальної політики від економіки.

Тема 9. Соціальні послуги та їх особливості на сучасному етапі

Основні види соціальних послуг. Система надавачів соціальних послуг. Державний Реєстр надавачів соціальних послуг. Порядок проведення моніторингу надання та оцінки якості соціальних послуг. Комунальні установи: виклики сьогодення, евакуація підопічних.

Тема 10. Ефективність соціальної роботи

Зміст соціальної роботи як професійної діяльності соціального працівника. Спрямованість соціальної роботи на розвиток особистості. Поняття «ефективність соціальної роботи». Умови вдосконалення соціального захисту і соціального забезпечення населення. Критерії ефективності діяльності соціальних служб. Поняття критеріїв ефективності. Групи критеріїв ефективності діяльності соціальних служб.

Тема 11. Фінансова складова в галузі соціального захисту населення

Загальні основи системи фінансування галузі «Соціальних захист». Бюджети та кошториси структурних підрозділів соціального захисту населення та бюджетних області. Реалізація грантових проєктів, як інструмент фінансової складової.

Тема 12. Ринкова економіка і держава

Роль держави в регулюванні соціально-економічних процесів. Споживання і споживацьке суспільство. Суспільні фонди споживання. Соціально орієнтована ринкова економіка. Соціальна держава. Держава загального добробуту.

Тема 13. Суспільно-трудові відносини

Зайнятість населення. Оплата належних умов праці. Соціальний діалог та Тристороння Рада. Реалізація державних та регіональних програм. Суспільно-корисні роботи.

Тема 14. Основи економіки охорони здоров'я

Економічні моделі охорони здоров'я. Беверіджівська модель. Бісмарківська модель. Приватно-підприємницька модель. Стан системи охорони здоров'я в сучасній Україні. Рекомендації Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ). Функції Національної служби здоров'я України (НЗСУ). Стан лікарняного фонду і його навантаження. Формування моделі надання соціальних послуг в охороні здоров'я.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тематичних розділів і тем	Кількість годин				
	денна форма				
	усього	у тому числі			
		л	с/п	лаб.	сам.роб. інд.завд.
1	2	3	4	5	6
Розділ 1. Теоретико-методологічні засади економіки соціальної роботи					
Тема 1. Вступ до курсу «Економіка соціальної роботи»	6	2	2		2
Тема 2. Соціальний механізм розвитку економіки	6		2		4
Тема 3. Соціальна політика та система соціального захисту населення	6	2			4
Тема 4. Економічний простір соціальної роботи	6		2		4
Тема 5. Матеріальний добробут населення, як фактор розвитку суспільства	6	2	2		2
Тема 6. Стан добробуту населення в Україні	6		2		4
Тема 7. Основні державні соціальні гарантії та виплати різним верствам населення	6	2	2		2
Разом за розділом 1	42	8	12		22
Розділ 2. Основи економіки соціальної сфери					
Тема 8. Взаємозв'язок економічної і соціальної сфер життя суспільства	6		2		4
Тема 9. Соціальні послуги та їх особливості на сучасному етапі	7	2	2		3
Тема 10. Ефективність соціальної роботи	7		2		5
Тема 11. Фінансова складова в галузі соціального захисту населення	7	2	2		3
Тема 12. Ринкова економіка і держава	7		2		5

Тема 13. Соціально-трудові відносини	7	2			5
Тема 14. Основи економіки охорони здоров'я	7		2		5
Разом за розділом 2	48	6	12		30
Усього годин	90	14	24		52

5. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ до курсу «Економіка соціальної роботи»	2
2	Соціальна політика та система соціального захисту населення	2
3	Матеріальний добробут населення, як фактор розвитку суспільства	2
4	Основні державні соціальні гарантії та виплати різним верствам населення	2
5	Соціальні послуги та їх особливості на сучасному етапі	2
6	Фінансова складова в галузі соціального захисту населення	2
7	Соціально-трудові відносини	2
Разом		14

6. Теми семінарських занять (практичних/лабораторних)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ до курсу «Економіка соціальної роботи»	2
2	Соціальний механізм розвитку економіки	2
3	Економічний простір соціальної роботи	2
4	Матеріальний добробут населення, як фактор розвитку суспільства	2
5	Стан добробуту населення в Україні	2
6	Основні державні соціальні гарантії та виплати різним верствам населення	2
7	Взаємозв'язок економічної і соціальної сфер життя суспільства	2
8	Соціальні послуги та їх особливості на сучасному етапі	2
9	Ефективність соціальної роботи	2
10	Фінансова складова в галузі соціального захисту населення	2
11	Ринкова економіка і держава	2
12	Основи економіки охорони здоров'я	2
Разом		24

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ до курсу «Економіка соціальної роботи»	2
2	Соціальний механізм розвитку економіки	4
3	Соціальна політика та система соціального захисту населення	4
4	Економічний простір соціальної роботи	4
5	Матеріальний добробут населення, як фактор розвитку суспільства	2
6	Стан добробуту населення в Україні	4
7	Основні державні соціальні гарантії та виплати різним верствам населення	2
8	Взаємозв'язок економічної і соціальної сфер життя суспільства	4

9	Соціальні послуги та їх особливості на сучасному етапі	3
10	Ефективність соціальної роботи	5
11	Фінансова складова в галузі соціального захисту населення	3
12	Ринкова економіка і держава	5
13	Соціально-трудові відносини	5
14	Основи економіки охорони здоров'я	5
Разом		52

Індивідуальне завдання

Індивідуальна робота студента з курсу «Економіка соціальної роботи» має практичну спрямованість і передбачає участь в одній із проектних груп із розробка проекту забезпечення ресурсами для життя особи, яка опинилася в складній соціальній ситуації. Темі проектів:

1. «Організація соціальної допомоги малозабезпеченій сім'ї Віктора Петренка»;
2. «Організація соціальної допомоги безпритульному Ігорю Сеніну (25 років)»;
3. «Організація соціальної допомоги одиночці-пенсіонерці тяжко хворій Ользі Михайленко»;
4. «Організація соціальної допомоги дитині з інвалідністю Владиславу Никонову»;
5. «Організація соціальної допомоги особі з інвалідністю внаслідок війни (учаснику АТО) Сергію Якимову».

Зміст роботи проектної групи включає:

- 1) Обравши соціальну проблему, визначити тему і назву проекту.
- 2) Визначити сутність протиріччя наявної проблеми: Як є? Як має бути?
- 3) Визначити причини існування цієї проблеми: Чому є не так як має бути?
- 4) Вивчити законодавчу базу, що регулює відносини у сфері, до якої відноситься обрана проблема.
- 5) Визначити мету проекту.
- 6) Визначити наявність ресурсів для вирішення означеної проблеми.
- 7) Визначитися із можливостями щодо вирішення проблеми, розробити пропозиції.
- 8) Розробити план дій, заходи щодо реалізації проекту.
- 9) Розподілити обов'язки учасників реалізації проекту.
- 10) Аналізувати хід реалізації проекту.
- 11) Вносити корективи в реалізацію проекту.
- 12) Визначити умови досягнення передбаченого проектом результат.

Всі складові соціального проекту мають бути включеними до проекту, який групи будуть прилюдно відстоювати на публічному захисті.

НЕФОРМАЛЬНА /ІНФОРМАЛЬНА ОСВІТА

В межах вивчення Розділ 2. «Основи економіки соціальної сфери» студенти можуть пройти он-лайн курси, семінари, тренінги для самостійного навчання на платформі Prometheus, зокрема на тему «Громадський активізм: без пошкоджень та проваджень», URL : https://prometheus.org.ua/course/course-v1:CZ+UMDPL101+2020_T1

8. Види контролю і система накопичення балів

Поточний контроль знань		Самостійна робота інд. завд.	Екзамен	Тест	Сума
Модульна атестація № 1 (30 балів)	Модульна атестація № 2 (30 балів)				
Розділ 1	Розділ 2				
Рівень теоретичних знань визначається на семінарах (опитування, тестування, доповідь, відповіді на питання) – до 25 балів. Рівень практичних умінь і навичок (написання творчої	Рівень теоретичних знань визначається на семінарах (опитування, тестування, доповідь, відповіді на питання) – до 25 балів. Рівень практичних умінь і навичок (написання творчої	20	10	10	100

роботи – есе) – до 5 балів.	роботи – есе) – до 5 балів.				
-----------------------------	-----------------------------	--	--	--	--

Практичне завдання написати есе (обсягом 2-3 сторінки) на задану тему. Зміст есе включає:

- 1) прізвище та ім'я автора, назву теми есе;
- 2) актуальність обраної проблеми;
- 3) мета і завдання есе;
- 4) основні методи дослідження зібраного матеріалу;
- 5) основні поняття, що розкривають зміст теми;
- 6) висновки про отримані результати;
- 7) список джерел, що були використані при написанні есе.

Практичне завдання № 1 – есе (письмова робота) на тему «Роль економіки у вирішенні соціальних проблем територіальної громади».

Практичне завдання № 2 – есе (письмова робота) на тему «Основні критерії визначення матеріального стану малозабезпеченої сім'ї».

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен/ диференційований залік	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов’язковим повторним курсом)		

9. Рекомендована література

Основна:

1. Взаємозв'язок економічної та соціальної сфер суспільства. Соціальні функції економіки. Соціологія. URL : <https://studfile.net/preview/5013937/page:47/>
2. Кудлаєнко С.В. Детермінанти розвитку соціальної сфери у трансформаційній економіці. Науковий погляд: економіка та управління. 2018, № 3 (61). С. 77-84. URL : <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/461878.pdf>
3. Назарова Г.В., Гончарова С.Ю. Розвиток соціальної сфери в сучасній економіці: теоретико-практичні аспекти. URL : <http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/10226/1/%D0%93.%20%D0%92.%20%D0%9D%D0%B0%D0%B7%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0%2C%20%D0%A1.%20%D0%AE.%20%D0%93%D0%BE%D0%BD%D1%87%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0.pdf>

4. Савченко В.Ф., Маклюк О.В. Інноваційні підходи до розвитку соціальної сфери України. Економічний форум. 2021. № 2. С. 154-163. URL : http://e-forum.lntu.edu.ua/index.php/ekonomichnyy_forum/article/view/217
5. Федоренко В.Г. Політична економія: Підручник. URL : http://pidruchniki.com/158407208807/politekonomiya/politichna_ekonomiya

Додаткова:

1. Гвасалія Д.С. Проблеми забезпечення населення соціальними благами та послугами. *Торгівля і ринок України: збірник наукових праць*. 2011. Вип. 32. С. 25-31. URL : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Tiru/2011_32/Gvasalia.pdf
2. Ігнатюк А.О. Методичні підходи до вимірювання розвитку суспільного добробуту. URL : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/SOC_Gum/Ekpr/2010_34/Zmist/6PDF.pdf
3. Лопушняк Г. С. Державна соціальна політика як передумова економічного розвитку України : монографія. Львів : ЛПІДУ НАДУ, 2011. 372 с. (С. 30-245).
4. Руженський М.М. Функції соціального захисту населення та їх класифікація (теоретичний аспект). *Вісник академії праці та соціальних відносин*. 2011. № 4. С. 64-69. URL : http://archive.nbuv.gov.ua/PORTAL/Soc_gum/vapsv/2011_4/St_13.pdf
5. Федоренко В. Г., Діденко О. М., Руженський М. М., Іткін О. Ф. Політична економія: Підручник. Київ : Алерта, 2008. 487 с. (С. 22-35; 36-44; 106-127; 282-298).
6. Фертікова Т.М. Дослідження динаміки добробуту населення України. *Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму*. 2010. № 1(3). Т. 2. С. 328-346. URL : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/SOC_Gum/Bmnef/2010_1_2/45.pdf

Інформаційні ресурси

1. Посилання на курс «Економіка соціальної роботи» в системі електронного забезпечення навчання Moodle : <https://epkmoodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=492>
2. Закон України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1768-14#Text>
3. Закон України «Про державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2109-14#Text>
4. Закон України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-12#Text>
5. Закон України «Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1727-15#Text>
6. Закон України «Про соціальні послуги». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>
7. Закон України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12#Text>

Додаток

Доповнення та зміни до робочої програми навчальної дисципліни

[illegible]